

dominium, iudices tantum essetis, non justificatores; et ideo iustitiam facere non possetis. Propter hoc qui dedit vobis iudicium, dedit et dominium, ut prædixit propheta: *Judicabunt nationes, et dominabuntur populis* (Sap. III, 8). Duplex est dominium prælatorum. Habent enim claves Ecclesie, quibus claudunt, et nemo aperit; aperiunt,

A et nemo claudit. Habent et regalia, quia domini sunt urbium et oppidorum. Nec solum episcopatus, sed et consulatus habent, ut merito eis dicatur: Quid ultra debui facere, et non feci? Sed quod datum est illis in adiutorium, factum est illis in scandalum.

Videtur aliquid deesse.

AD PRÆLATOS IN CONCILIO CONVOCATOS

SERMO.

In hunc locum: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum* (II Cor. v. 10).

746 Hic sermo habitus est paucis annis post obitum Eugenii III, ex num. 3; et quidem tempore schismatis, sub pontificatu Alexandri III, ex num. 10 et 11. Auctor monachus Cisterciensis, num. 11, forte Gislebertus abbas Cistercii, ad quem Alexander III scripsit. In prioribus editis inscriptus erat « Sermo in concilio generali. » At « generali » additum videtur ex num. 4, ubi iudicium supremum dicitur « concilium generale. »

1. Non pro sapientia, quæ in me sit, sed pro umbra nominis nuper magni in terra supra nomen magnorum, qui vel tunc erant, vel in terra hodie sunt, imponitur mihi quod magnum est ad me, in ecclesia magna habere sermonem. Utinam autem nihil eorum, quæ non inveniuntur in me, exspectetur ex me, nihil acute excogitatum, nihil deserte probatum! Non ego ille sum, cui dicebatur, *Favus distillans labia tua* (Cant. iv, 11). Et si essem quod non sum, timendum tamen mihi, quod Sapiens ait: *Anima saturata calcabit favum* (Prov. xxvii, 7). Solet interdum etiam corporale fastidium ad exiguum aliquid et aliquatenus acre edulium relevari. Et quid omni rationali spiritui tam acerbum, quam terribilis exspectatio illa iudicii? Pungit quidem et memoria mortis, sed multo magis hæc compungit. Legimus tamen et de illa, dicente Domino ad prophetam: *Clama. Quid clamabo? Omnis caro fenum, et omnis gloria ejus tanquam flos feni: fenum aruit, et flos ejus decidit; verbum autem Domini manet in æternum* (Isai. xl, 6, 8). Inde est quod sapienter pastores singulos admonens sapientissimus Salomon ait: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuoque greges considera. Non enim semper eris princeps, sed corona datur a generatione in generationem. Aperta sunt prata, et apparuerunt herbe virentes, et collecta sunt fena de montibus* (Prov. xxvii, 23-25). *Vultum, inquit, pecoris tui diligenter agnosce.* Siquidem hoc tuum est, dicente Scriptura: *Homo videt in facie, Deus in corde* (I Reg. xvi, 7, et Psal. vn, 10). Sicut ergo de oculis alieni cordis temere est iudicare, sic de eis quæ in facie sunt, non licet dissimulare pastori. Habet autem et vultus probabile quoddam voluntatis indicium, unde etiam dicitur obtinuisse vocabulum. Ad quod pertinet illud quo-

B que quod Dominus ait: *A fructibus eorum cognoscetis eos* (Matth. vii, 20).

2. Cavendum ergo pastori, ne inveniatur in vindicanda intentione cordis suspiciosus; sed nihilominus attendendum, ne sit in considerata exteriori conversatione remissus. Vultum enim pecoris sui non solum agnoscere, sed diligenter jubetur agnoscere, ut non præsumat facilem sese habere notitiam, si non adhibeat diligentiam. Non enim semper eris princeps, sed summo principi aliquando reddes rationem tuæ villicationis, cum villicare ultra non poteris. *Corona, inquit, datur a generatione in generationem. Ideo enim, ut ait Apostolus, plures facti sunt sacerdotes, quod morte interveniente manere non possent.* Nec mirum quod per vices sibi succedunt, qui ad gerendas æterni vices Sacerdotis accedunt, de quo subdit Apostolus: *Jesus autem ideo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium* (Hebr. vii, 23, 24). Illis ergo a generatione in generationem corona datur, a quibus ejusdem coronæ ratio exigitur: et in illis invenitur hæc vicissitudo, quibus vicaria creditur dispensatio. Quid autem pro hujus coronæ adeptione ambitio humana non faceret, si perpetua foret? Nunc autem habet hæc corona terminum, et non habet concupiscentia modum. Uti nam sic quæreretur, sic affectaretur corona vitæ, quam reddet Deus diligentibus se, quomodo hæc quæratur et affectatur, quam a multis obtineri permisit negligentibus se!

D 3. Sed si datur a generatione, in generationem, quantæ sunt hodie istæ generationes? Si non durat in perpetuum, forsitan durat in longum. Attende quod sequitur, et quod in dies cernis attende: *Aperta sunt prata, et apparuerunt herbe vi-*

rentes. En pratum gratissime vernans, gloriosissime florens, amoenissime virens. Sed ubi tantus viror, quantus est vigor? Ante hos annos paucos sub bonæ memoriæ patre nostro Eugenio papa similiter convenit Ecclesia, et herbarum virentium copia magna resplenduit. Ubi sunt qui tunc virebant? Paucos hodie hic videmus ex eis, quos tunc similiter vidimus consedissee, nec paucas novimus sedes, quæ plures postea mutare sessores. Trans-eunt plurimi, nec in tanta eruditione adhuc multiplex est scientia, sed damnabilis negligentia, juxta illud: *Non videbis interitum cum videris sapientes morientes; simul insipiens et stultus peribunt* (Psal. xlviii, 11). *Aperta sunt, inquit, prata.* Sed quoties sunt hæc prata detonsa et tendenda adhuc! quoties sua vellera mutant! quoties jam desecta sunt, et adhuc desecanda a generatione in generationem! *Et apparuerunt herbe virentes, quomodo in quibusdam hodie dignitas, in quibusdam viret auctoritas, viret elegantia corporum, opulenta rerum, gratia principum, sed non viret in longum. Denique apparuerunt, inquit, et non, Appareunt herbe virentes.* Apparere enim tam breve est, ut non appareat apparuisse quam longum. Apparuerunt et disparuerunt, apparuerunt et præterierunt, nec inventa sunt loca eorum. Imo vero inveniuntur loca, nec diu vacua. **747** Quicumque enim decedant, facile satis et abundanter inveniuntur qui pro eis illico collocentur. *Apparuerunt, ait, herbe virentes, et collecta sunt fena de montibus: quia omnis viror exaruit, et humiliata est altitudo virorum.*

4. Sufficere quidem hæc debuerant ad contemptum mundi: sed si minus negligimus quæ peritura sunt, quæ sunt peremptoria timeamus. Terribilius enim per Apostolum aliquid nobis hodie tuba intonat salutis. *Omnes, inquit, nos astare oportet ante tribunal Christi.* In concilio sumus, et ad concilium invitamur. Generale prorsus concilium, ubi deerit nemo; ubi omnes oportebit astare; nec modo omnium merita, sed omnium opera iudicari. Hoc si serio, uti par est, plures attenderent, non sic quærerent præposituras super archidiaconatus: non sic sibi vel suis super thesaurarias peterent decanatus; nec tam dira libidine miseri gibbum adderent super gibbum, cum ad negandum camelo regni cœlestis per foramen acus introitum, satis superque impedire eum potuerit gibbus unus. Cogitare magis debuerant quod legerunt: *Nolite plures magistris fieri, fratres mei, scientes quod sumatis majus iudicium* (Jacob. iii, 1). Sed nec illud debuerant oblivisci, viri videlicet spirituales, qui gloriantur quod interim opera quidem dijudicent, et a nemine iudicentur (I Cor. ii, 15): *Judicium durissimum his qui præsumunt fiet; et potentes poterit tormenta patientur* (Sap. vi, 6, 7). *Exiguus enim conceditur facile misericordia, qui nunc magis optat per homines iudicari, sciens quam sit horrendum incidere in manus Dei viventis.*

PATROL. CLXXXIV.

A 5. Ipse est ante cujus tribunal astare omnes nos oportebit, ut unusquisque recipiat prout gessit. Non enim ibi erit quod de quibusdam nunc dicitur, et videtur quod illos defendat numerus. Sed nec ulla ibi erit acceptio personarum, nulla ibi tergiversatio poterit suffragari; quando omnia nuda et aperta sunt oculis ejus, ad quem nobis tunc sermo; nulla ibi dissimulatio, ubi reddenda ratio etiam de verbo otioso. Multo magis ergo discutendum est, in corpore Christi, quod est Ecclesia, quem quisque gradum tenuerit; qualiter ad eum, qua intentione, quibus meritis, quibus suffragiis introierit; qualiter in eo ipse vixerit; qualiter aliis forte præfuerit, vel profuerit; substantiam mundi qualiter acquisierit, qualiter dispensaverit acquisitam. Quisque enim recipiet prout gessit, dum in suo corpore fuit, sive bonum, sive malum. O bonum, bonum valde; malum, malum valde! Quam felices qui in vita sua receperint malum, ut illud mereantur recipere bonum! Et quam miseri qui in bonis interim ducunt dies suos, ut in puncto debeant ad illud descendere malum! Domine, libera nos a malo (Matth. vi, 13) illo quod in fine erit, sicut in fine orationis nos petere docuisti. Erit enim illud bonum summum bonum, plenum bonum, et omne bonum; quod Moysi dicitur: *Ego ostendam tibi omne bonum* (Exod. xxxiii, 19). Erit et malum illud omne malum, ignis et vermis, immortalis iste, ille inexstinguibilis; vincula et tenebræ, fletus et stridor dentium; dolor sine remedio, mors sine termino, sine fructu perpetua poenitudo, sine spe veniæ æterna damnatio.

C 6. Et quid ibi facturi sunt qui in deliciis interim corpora nutriunt? Timeat pecuniosus ad memoriam mortis, nec possideat cum amore quod velociter cum dolore relinquat. Nihil enim intulit in hunc mundum, haud dubium quod nec aliquid amplius asportabit. Timeat ambitiosus futurum in consummatione iudicium, ubi incipiet forsitan cum robore novissimum locum tenere, cum viderit deponi potentes de sede, et exallari humiles. Timeat voluptuosus æternum malum, æterna supplicia, ubi subter eum sternetur tineæ, et vermis operimentum ejus. Hæc omnia prius signata si non creduntur, obsecro, cur leguntur; et si creduntur, quomodo non timentur? Aut quomodo timeat ea hodie clericus ex inope locuples, ex ignobili gloriosus? Et recte ejusmodi fugere nos quasi pestem Sapiens olim monebat: nunc autem qui fugiemus hanc pestem? Et in insulis quæ parvæ sunt invenitur. Unde oritur, vos videritis.

D 7. Vere enim pestis est ista, quæ totum jam occupavit orbem. Tabes est ista, quæ totum corpus Ecclesie jam **748** infecit, ut non dixerim interfecit. *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas, ait propheta. Vulnus, et livor, et plaga tumens non est circumligata, nec curata me-*